

Концептульні засади забезпечення економічної безпеки підприємства

Кириченко Оксана Сергіївна

доктор економічних наук,

доцент, доцент кафедри управлінських технологій,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,

e-mail: oksanaKS@krok.edu.ua,

ORCID: 0000-0001-5244-8323

Кобільник Микола Мар'янович

аспірант,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,

e-mail: KobilnykMM@krok.edu.ua

Сучасний розвиток держави, суспільства та економіки загально-державного, регіонального та мікроекономічного рівнів потребує опрацювання, визначення та багаторівневого всебічного усвідомлення загроз та небезпек національного, регіонального і глобального масштабу, в тому числі і економічних, пов'язаних із процесами життєдіяльності та існування економічної системи на її макро та мікро рівнях.

Обґрунтування та представлення в сучасних наукових дослідженнях концептуальних засад забезпечення економічної безпеки потребують аналізу теоретичних праць та наукових підходів до питання безпеки.

Для якісного економічного розвитку країни, як незалежної держави, сьогодні одним із найбільш важливих є питання впровадження ефективного механізму протидії небезпекам та загрозам, забезпечення стабільності та реалізації економічних інтересів держави та підприємництва.

Об'єктом дослідження є процес концептуалізації засад забезпечення економічної безпеки підприємств.

Предметом дослідження є концептуальні засади забезпечення економічної безпеки підприємств.

Метою дослідження є аналіз концептуальних засад забезпечення економічної безпеки підприємств.

Численні наукові дослідження визначають поняття «безпеки», «економічної безпеки» та «економічної безпеки підприємства» в різних аспектах. Так, категорія «безпеки», що з грецької перекладається як «володіння ситуацією» і несе у собі певне змістовне трактування цього поняття, оскільки сукупність безпекових завдань пов'язаних із появою та дією загроз потребує управління змінами як на оперативному так на стратегічному рівні [1]. Економічна безпека є однією із основних визначальних складових системи національної безпеки [2]. На думку науковців у забезпеченні економічної безпеки держави провідним є оцінка життєдіяльності економіки та її міцності під впливом внутрішніх та зовнішніх загроз. Здатність економічної системи протистояти негативному впливу об'єктивних та суб'єктивних чинників визначають як основну умову досягнення макроекономічних цілей розвитку постіндустріальних держав [3]. Економічна безпека — стан економіки, при якому забезпечується досить високе і стійке економічне зростання; ефективне задоволення економічних потреб; контроль держави за рухом і використанням національних ресурсів; захист економічних інтересів країни на національному і міжнародному рівнях, складова частина національної безпеки, її фундамент і матеріальна основа. Об'єктом економічної безпеки виступає як економічна

система, узята в цілому, так і її складові елементи: природні багатства, виробничі і невиробничі фонди, нерухомість, фінансові ресурси, людські ресурси, господарські структури, сім'я, особа [5,6].

Показниками економічної безпеки прийнято вважати найбільш значущі параметри, що дають загальне уявлення про стан економічної системи в цілому, її стійкості і мобільності: зростання ВВП, рівень і якість життя більшості населення, темпи інфляції, рівень безробіття, структура економіки, майнове розшарування населення, криміналізація економіки, стан технічної бази господарства, витрати на НІОКР, конкурентоспроможність, імпортна залежність, відкритість економіки, внутрішній і зовнішній борг держави [7].

Водночас, під національною економічною безпекою розуміється такий стан національної економіки за якого зберігається стійкість та здатність до несприятливих умов внутрішніх та зовнішніх процесів [4]. Визначаючи сутність категорії «економічної безпеки держави» зазначено, що це стан економічної системи який характеризується стійкістю до впливу ендогенних (внутрішніх) та екзогенних (зовнішніх) чинників, що створюють загрози суспільству [5]. Узагальнюючим є визначення економічної безпеки - як стану національної економіки, що дає змогу зберігати стійкість до внутрішніх та зовнішніх загроз і здатен задовольнити потреби особи, суспільства та держави [5]. Науковцями акцентовано увагу на комплексності заходів спрямованих на постійний та стабільний розвиток економіки держави, механізми протидії загрозам в забезпеченні економічної безпеки [6]. На макроекономічних аспектах економічного відтворення та розвитку, як підґрунтя економічної безпеки держави наголошує Я. Жаліло [7], оскільки стійкий збалансований розвиток країни є основою її економічної безпеки. За іншою інтерпретацією, економічна безпека є сукупністю вимог та факторів, що забезпечують незалежність національної економіки, її стабільність та стійкість, здатність до постійного оновлення та самовдосконалення [8]. Не менш важливого значення на думку науковців мають інституційні аспекти забезпечення економічної безпеки, адже економічна безпека є таким станом економіки та інститутів влади за яких забезпечується гарантований захист національних інтересів, соціально направлений розвиток країни та достатній оборонний потенціал навіть за найбільш несприятливих умов розвитку внутрішніх та зовнішніх процесів.

Загалом у працях науковців визначається шість основних підходів до визначення поняття «економічної безпеки підприємства» [9]. Першим є твердження що економічна безпека підприємства-це захист проти економічних злочинів. Часто забезпечення економічної безпеки підприємства зводять до протистояння, захисту від різного роду економічних злочинів (шахрайства, фальсифікації, крадіжки, промислового шпигунства і т.д.). Другий підхід-економічна безпека підприємства, як стан захищеності від внутрішніх і зовнішніх загроз. Підприємство-це в першу чергу-об'єкт економічних відносин. Власник підприємства, в першу чергу ставить результатом діяльності підприємства-досягнення поставленої ним мети, яка як правило, носить економічний характер. Третій підхід-економічна безпека, як стан ефективного використання потенціалу та повного обсягу ресурсів підприємства. Підхід, що базується на використанні економічних понять досягнення мети, функціонування підприємства, уникання вживання слова «загроза», тобто є ресурсно-функціональним підходом. Четвертий підхід-економічна безпека підприємства-як наявність конкурентних переваг. Підхід, прихильники якого

вважають, що наявність конкурентних переваг, зумовлених відповідністю матеріального, фінансового, кадрового, техніко-технологічного потенціалів і організаційної структури підприємства його стратегічним цілям і завданням забезпечать йому певний рівень економічної безпеки [9]. П'ятий підхід-економічна безпека підприємства-як реалізація і захист економічних інтересів. Ключовим елементом забезпечення соціально-економічної безпеки підприємства є його інтереси, а саме їх реалізація шляхом гармонізації з інтересами суб'єктів зовнішнього та внутрішнього середовища. Соціально-економічних інтересів не тільки безліч: вони є дуже змінними, що обумовлено, по –перше суб'єктивною стороною-розвитком самого підприємства, а по –друге, об'єктивізмом-постійними змінами зовнішнього середовища. За шостим підходом під економічною безпекою підприємства розуміють міру гармонізації в часі і просторі економічних інтересів підприємства з інтересами пов'язаних з ним суб'єктів зовнішнього середовища та їх часткової захищеності від загроз. Узагальнюючи зазначимо, що науковцями визначається шість основних підходів що визначають економічну безпеку підприємств: як захист проти економічних злочинів; як стан захищеності від внутрішніх і зовнішніх загроз; як стан ефективного використання потенціалу та повного обсягу ресурсів підприємства; як наявність конкурентних переваг; як реалізація та захист власних інтересів та міра їх гармонізації; як процес та функція. Позитивним є той факт, що жодне з приведених визначень не суперечить іншому, а отже може бути поєднаним та синтезованим в загальну комплексну оцінку економічної безпеки, як складної багатофакторної системи, що спрямована на захист підприємства від небезпек та загроз, ефективного використання його потенціалу та ресурсів та спрямована на проактивний інноваційний розвиток.

На думку багатьох вчених, проблеми економічної безпеки підприємств в умовах глобалізації та жорсткої конкуренції повинні вирішуватися як на рівні держави, так і всіма суб'єктами господарської діяльності складовими національної економіки. Забезпечення економічної безпеки підприємств є важливою складовою інноваційно-інвестиційного розвитку економіки та вітчизняних підприємств.

Список використаних джерел

1. Баженова О. Економічна безпека України: сучасний етап. Банківська справа. 2008. №1. С. 52- 61
2. Власюк О. С. Аналітична оцінка стратегічних напрямків та заходів щодо реалізації програми стабілізації економіки України. НІСД. К. : Вид-во НІСД, 1998. С. 13-15.
3. Гончарова В. О. Вплив тіньової економіки на економічну безпеку держави: монографія. Х.: ХНУ, 2001. 195 с.
4. Григор'єва С. В. Структурна політика та деякі суперечності сучасних форм її реалізації. Економіка та управління . 2013. №2. С. 136-139
5. Дацків Р. М. Економічна безпека держави в умовах глобалізаційної конкуренції. Львів : Центр Європи, 2006. 160 с.
6. Варналій З. С. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети: монографія. К.: НІСД, 2007. 768 с.
7. Жаліло Я. А. Стратегія національної безпеки України в контексті досвіду світової спільноти. К.: Сатсанга, 2001. 224 с.
8. Ковтун О. І. Державне регулювання економіки. Львів : Новий світ, 2006. 432 с.
9. Алькема В. Г., Літвін Н. М., Кириченко О. С. Економічна безпека інноваційного підприємства. Київ.; ВНЗ Університет економіки та права КРОК. 2015. 320 с.